

Nacionalismus a etnická nenávisť často bývají motorem konfliktů, na jejichž konci hřbitovy praskají ve švech. **Jak je ovšem možné, že taková nenávisť se mezi lidmi dokáže velmi rychle rozšířit?** Na to se podívali vědci z centra CERGE-EI, což je společné pracoviště Národohospodářského ústavu Akademie věd ČR a Univerzity Karlovy.

Vobou největších válečných konfliktech 20. století sehrál nacionalismus velmi významnou úlohu. Zvláště v té druhé, kdy si nemalá část německého národa nechala vsugerovat víru, že právě jeho etnikum je nadřazené.

Ovšem ani poté nenávisť mezi národy nezmezila. Na jedné straně se ji Evropané sna-

pokud se vzdají dvaceti centů, soupeři ztratí celé euro.

JAK VZNIKÁ DISKRIMINACE?

Se svými soupeři ve hře však děti neměly přímý kontakt. Skupiny měly k dispozici jen jmenný seznam jejich členů, přičemž některá jména byla typicky romská, jiná slovenská. Badatele pochopitelně zajímalo, zda skupiny budou poškozovat týmy se zastoupením jiných etnik, a také to, jestli krok jednoho člena skupiny ovlivní i ty další.

Kde se bere etnická nesnášenlivost?

FOTO: SHUTTERSTOCK IMAGES LLC

■ Podle průzkumů mají Češi nejvíce negativní vztah k Arabům...

FOTO: THE OMEGA STUDENT NEWSPAPER

■ ... a také k Romům. V obou případech se negativní hodnocení pohybuje nad 70 %.

žili překonat sjednocováním kontinentu, na straně druhé docházelo k hrůzostrašným masakrům během jugoslávské války.

To je však jen špička pomyslného ledovce a národnostní nesnášenlivost provází lidstvo i v novém miléniu.

MÍSTO EXPERIMENTU: VÝCHODNÍ SLOVENSKO

Čeští badatelé si ke svému experimentálnímu výzkumu zvolili prostředí východního Slovenska. Zdejší populace je etnicky docela pestrá, kromě Slováků zde žijí Rusíni, Ukrajinci, Maďaři či Romové. Tato různorodost může být na jedné straně obohacující, na straně druhé může jiskra konfliktu vyskočit velice snadno a rychle.

Cílem šetření odborníků bylo zjistit, jak se při šíření rasové a etnické nenávisť lidí nechávají ovlivnit svým okolím. Badatelé si ke svému výzkumu vybrali žáky osmých a devátých tříd. Ty poté rozdělili do tří skupin. Následovala hra o peníze, kdy děti řešily, zda stojí za to vzdát se určité sumy, když konkurenční tým přijde o ještě větší částku. Konkrétně dostali dvě eura s tím, že

Kde je největší nesnášenlivost v Evropě?

Mezi lety 2002 a 2015 uskutečnila Harvardova univerzita rozsáhlý **internetový průzkum, týkající se rasismu**. Zúčastnilo se jej 288 076 Evropanů.

Vjednoduchém testu museli uživatelé k tvářím bílé či černé pleti přiřazovat pozitivní, nebo negativní hodnocení. Výsledky pak ukázaly, jaký podíl lidí spojoval s figurantů tmavé pleti slova jako „zlý“ a „špatný“.

Nejméně zatížení rasismem se ukázali obyvatelé britských ostrovů,

Skandinávie, Rakouska, Řecka a země bývalé Jugoslávie. Jako nejméně rasistická země se ukázalo Srbsko.

Naopak nejvyšší podíl rasistických odpovědí byl zaznamenán u respondentů z Ukrajiny, Litvy, Běloruska, Slovenska či Bulharska. Jako největší rasisté z výzkumu vyšli

obyvatelé České republiky.

Harvardský výzkum se však dočkal nemalé kritiky. Z České republiky se k výzkumu přihlásilo jen 819 lidí, což není zcela reprezentativní vzorek. Navíc z každé země se přihlásil jiný počet lidí a pouze ti, kteří chtěli.

To výzkum Eurobarometru, série průzkumů veřejného mínění, které od roku 1974 zadává sekce Analýz veřejného mínění Evropské komise, postupuje podle klasických zásad výzkumu veřejného mínění.

Výzkumníci se během vrcholu migrační krize v roce 2015 obyvatel EU ptali na jejich názory na příslušníky etnických,

FOTO: SHUTTERSTOCK IMAGES, LLC

i ve společnostech, kde dříve nebyly známky etnické nenávisti patrné," uvedla zpráva CERGE-EI. Výzkumy, které v této oblasti byly dosud prováděny, se totiž zaměřovaly pouze na individualitu, nikoli na vliv skupin.

Podobné mechanismy se objevují i v běžném životě. „Výzkum napovídá, proč si někteří politici těžší ze sociálního napětí mnohdy jako cíl svých agresivních politických kampaní vybírají etnické menšiny," vysvětlují vědci.

Zjištění poskytují důvody pro optimismus i opatrnost. Na jedné straně nedochází v mírumilovném prostředí k diskriminaci, na straně druhé má však nepřátelské chování vůči Romům vysokou společenskou nakažlivost. Výsledky studie českých badatelů se dočkaly publikace v jednom z nejprestižnějších vědeckých časopisů *PNAS (Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States)*. ■

MARTIN JANDA

■ Nejvíce tolerantním národem jsou Švédové, kteří rase ani vyznání nepřikládají takřka žádný význam.

„První hráči nikoho nediskriminují, zhruba ve 30 procentech platí za to, aby uškodili protivníkovi," popsala průběh hry jedna z výzkumnic **Jana Cahlíková**. Kdo však přišel na řadu po prvním hráči, ve velké míře kopíroval jeho chování, přičemž se ukázalo, že vůči Romům bylo chování většinové populace až dvakrát destruktivnější.

ODRAZ V POLITICE

„Zjištění experimentů vysvětluje, proč etnická nepřátelství propukají velmi rychle

VZTAH ČECHŮ K NÁRODNOSTNÍM SKUPINÁM ŽIJÍCÍM NA ÚZEMÍ ČR

skupina	A	B	C	D	E	F
Češi	46	40	12	1	0	1
Slováci	37	43	15	3	1	1
Poláci	12	38	35	11	2	2
Řekové	7	31	39	11	3	9
Židé	6	24	44	9	7	10
Vietnamci	5	32	40	15	6	2
Maďaři	5	25	44	15	3	8
Němci	5	29	39	18	7	2
Bulhaři	4	21	45	18	4	8
Srbové	4	18	41	19	7	11
Rusové	5	20	38	25	9	3

skupina	A	B	C	D	E	F
Čiňané	3	18	41	21	9	8
Ukrajinci	3	18	37	26	13	3
Rumuni	2	9	35	34	12	8
Albánci	2	8	27	33	18	12
Romové	1	4	20	36	37	2
Arabové	1	4	17	36	37	5

A: velmi sympatičtí, B: spíše sympatičtí
C: neutrální, D: spíše nesympatičtí
E: velmi nesympatičtí, F: neví

Zdroj: CVVM, březen 2018

náboženských a sexuálních menšin. K lidem s tmavou pletí, Asiatům

a Romům měli nejlepší vztah Švédové. Naopak nejhorší vztah k Afričan-

nům a Asiatům měli Slováci, k Romům pak Češi.

Co se týče náboženství, opět zabodovali bez předsudků žijící Švédové, kteří nemají problém ani s muslimy, ani s buddhisty, ani s Židy. Nejvíce negativní vztah k Židům měli podle výzkumu Slováci, k muslimům Češi a k buddhistům pak oba národy bývalé federace společně.

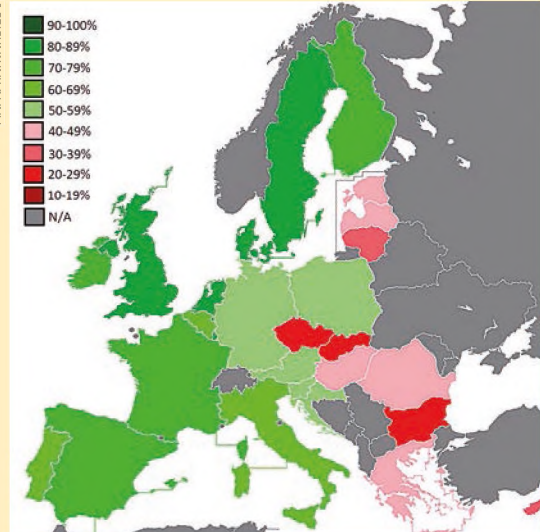
Pohled na líbavější se heterosexuální pár nejvíce vadí Rumunům a Litevcům. K homosexuálům jsou nejvíce tolerantní opět Švédové, následovány Španěly a Dány. Naopak nejvíce předsudků vůči nim mají Litevci, Lotyšci, Rumuni a Slováci. ■

FOTO: SHUTTERSTOCK IMAGES, LLC

■ Nepřátelské chování vůči určité skupině obyvatel má vysokou společenskou nakažlivost.

MAPA: HARVARD.EDU

■ Procentuální vyjádření odpovědí na otázku: Jak by se vám líbilo, kdyby vaše dítě mělo vztah s černochem?